

Hrvatska Izbor urednika

Deklaracija o hrvatskom prostoru: U politikama je očito zanemarivanje suvislog gospodarenja prostorom

Objavio Smiljana Škugor-Hrmčević - 2. rujna 2023. u 21:00

Foto: Privatni album, snimka zaslona, montaža Narod.hr

Danas nitko ne zna koliki je ukupni hrvatski turistički smještajni potencijal, odnosno veličina i vrijednost njegova prostora. Prostor je podređen trenutnim investicijskim apetitima i koristi se stihijski; da bi kupili novac uglavnom prodajemo zemlju!

Tekst se nastavlja ispod oglasa

Hrvatska politika zauzela je stav kojim dovodi u opasnost opstojnost vlastite države ne sagledavajući kamo je u budućnosti postojeći trend zloupotrebe prostora vodi. Je li svjesna toga ili nije, je li joj stalo da to zna ili ne, teško je odgovoriti, ali zanemarivanje ovog problema je očito.

TEKST SE NASTAVLJA NAKON OGLASA

NEDAVNO STE KUPOVALI JAJA? Upozorili sve: 'Ljudi, što prije obratite pozornost na sljedeću stvar...!'

OD NOVE GODINE VELIKA PROMJENA U KAFIĆIMA: Jeste li čuli za novo pravilo koje se uvodi u Hrvatskoj?

Sponsored by Midas

> Deklaracija o hrvatskom prostoru – vapaj za očuvanjem nacionalnog blaga

U Deklaraciji o hrvatskom prostoru koju je u ožujku ove godine predstavila Akademija arhitektonske umjetnosti i znanosti (AAUZ) kao apel za Ustavnu zaštitu hrvatskog prostora i nužnost njegovog dugoročnog održivog upravljanja kao imperativ se navodi utvrđivanje hrvatskog turističkog smještajnog potencijala, odnosno veličina i vrijednost njegova prostora kako bi mogli odlučiti koliko ćemo ga danas staviti u funkciju, a koliko ostaviti za buduće vrijeme.

Zna li itko koliki je ukupni hrvatski turistički smještajni potencijal? Naravno, to je retoričko pitanje, jer znam da to nitko ne zna. Nema toga tko bi to danas mogao znati, a, izgleda, ni ikoga kome bi bilo stalo barem toliko da to netko zna, ističe u razgovoru ugledni hrvatski arhitekt i jedan od inicijatora Deklaracije o hrvatskom prostoru Jerko Rošin. Da znamo taj naš ukupni turistički potencijal mogli bi odlučiti koliko ćemo našeg terena staviti u turističku

funkciju već danas, a koliko ostaviti za dolazeće sutra. Kako to ne znamo, niti na način revizije nekadašnjih spoznaja, dozvoljavamo da se hrvatski prostor koristi gotovo u potpunosti stihijski, smatra Rošin.

Tekst se nastavlja ispod oglasa

Potrebno prije svega odrediti kriterije

Nitko taj podatak ne može saznati prije negoli se odrede kriteriji prema kojima bi se taj potencijal mogao izračunati. Nekada se to znalo ili barem utemeljeno pretpostavljalo, jer se uviđalo da je turizam ne samo hrvatski gospodarski potencijal, nego i cijele bivše države. Uostalom, odlazak dragocjenih turističkih deviza u Beograd bio je jedan od ključnih okidača Hrvatskog proljeća.

Izračun turističkog smještajnog potencijala – hrvatskog državnog teritorija, odnosno veličina i vrijednost njegova prostora definiraju konkretni brojevi katastarskih i zemljišnih čestica, a koje u kontekstu turizma sve nemaju jednaku uporabnu, pa tako ni tržišnu vrijednost. Kako i sam prostor kao kriterij tog potencijala zahtijeva kriterije vlastite valorizacije, prostorni planeri trebaju reći koje su sve parcele i na koji način za tu svrhu podobne. Ne samo pojedinačnom i ukupno raspoloživom površinom, već i karakterom konkretnih zemljišta radi definiranja najprihvatljivijeg turističkog sadržaja, smatra Rošin koji se prisjeća da je ozbiljna analiza hrvatskog prostornog turističkog potencijala po prvi put sustavno započela temeljem ugovora između Vlade SFRJ i UN-a, a za izradu prostornih planova „jadranskog područja“.

U suradnji s UN-om 1967. prvi put ustanovljeni kriteriji valorizacije prostora za izračun turističkog potencijala Hrvatske

Tim projektima, ističe Rošin, po prvi put su ustanovljeni kriteriji valorizacije prostora za izračun turističkog smještajnog potencijala Hrvatske.

Tekst se nastavlja ispod oglasa

Krenulo se 1967. godine „Projektom Južni Jadran“, a nastavilo 1970. godine „Projektom Gornji Jadran“. Trogodišnji rad na projektima iznjedrio je konkretne lokacije podesne za izgradnju turističkih sadržaja moguće kapacitete temeljene u prvom redu na fizionomiji ponude sunca i mora. Zato je bilo važno sagledati fizičke pokazatelje obalne linije, njenu dužinu i tipologiju.

Loading...

Taking too long?

[_Reload document](#) | [_Open in new tab](#)

Ilustracije radi, „Gornji Jadran“ je karakteriziralo 3.814,4 dužnih kilometara obale, od čega se samo 510 činilo turistički podobnom. Za stjenovite obale pretpostavljalo se 25 m² kao mjerilo potrebe jednog kupača, a za pješčane obale dostajalo je 8 m². Prema tom kupališnom kriteriju proizlazili su i mogući smještajni kapaciteti, u ono vrijeme ne samo komercijalni hotelski, već i dječjih i radničkih odmarališta, te privatnog smještaja. Iskustvo na radu ovih projekata omogućilo je da prvi prostorni plan u SFRJ bude upravo Prostorni plan SR Hrvatske, izrađen već 1974. godine i sagledavan za razdoblje do 2000. godine. Tim je planom otpočelo i uključivanje zaštite graditeljskog nasljeđa u prostorno planiranje.

Loading...

Taking too long?

[Reload document](#) | [Open in new tab](#)

Važnost oslanjanja na stručne pretpostavke

Ukupno mogućim turističkim kapacitetima pozabavila se i studija „Turizam na području Srednje Dalmacije“ izrađena u Združenom poduzeću turističke privrede „Union-turist Dalmacija“ (UTD) 1972. godine. Studija je prevedena i na engleski jezik, jer se već tada razmišljalo o zajedničkim ulaganjima hrvatskih turističkih subjekata i stranih ulagača.

Tekst se nastavlja ispod oglasa

Smisao UTD-a ogledava se u brošuri za referendum 24.01.1969. godine o osnivanju tog združenog poduzeća: „Jedino snažna, samoorganizirana, ujedinjena privreda, koja se oslanja na naučno-istraživački rad, može i mora biti nosilac svoga vlastitog razvoja, kreator ekonomske politike, predlagač propisa, instrumenata i drugih mjera,“ prisjeća se Rošin i dodaje da danas živimo u posve drukčijem društvenom kontekstu, ali i nadalje nam je za razvoj hrvatskog turizma neophodno oslanjanje na stručne pretpostavke, konkretno na temeljito prostorno planiranje iz kojeg te pretpostavke i proizlaze.

Loading...

Taking too long?

[Reload document](#) | [Open in new tab](#)

Premda se turistička potražnja značajno promijenila, a s njom i poželjan profil smještajnih jedinica Rošin smatra da bi se i danas, da postoji relevantno prostorno planiranje turističkih sadržaja velikim dijelom moglo potpuno osloniti na kriterije iz tih projekata.

Prostor je podređen trenutnim investicijskim apetitima i koristi se stihijski; da bi kupili novac uglavnom prodajemo zemlju!

Da znamo taj naš ukupni turistički potencijal mogli bi odlučiti koliko ćemo našeg terena staviti u turističku funkciju već danas, a koliko ostaviti za dolazeća sutra. Kako to ne znamo, niti na način revizije nekadašnjih spoznaja, dozvoljavamo da se hrvatski prostor koristi gotovo u potpunosti stihijski. To znači planski prilagođeno konkretnim trenutnim investicijskim apetitima, neovisno o posljedicama takvog ponašanja. Novac je postao prvi i najvažniji kriterij turističkog razvoja, pa kriteriji odnosa prema prostoru više nemaju značajniju važnost. U tom smislu nevažan je i bilo kakav maksimalni smještajni kapacitet prostora, jer će ga se trošiti sve dok ga ima, a traži se.

Naravno, novac je svima važan, a u turizmu posebno zanimljiv, jer je već provjereno da se od par mjeseci rada u turizmu može živjeti godinu dana. To pogotovo zna država, jer turističkom djelatnošću puni veliki dio državnog proračuna. Što više turističkih ležaja više je turizma, a više turizma znači više novca u kasi. Izgleda kao sasvim logična matematička definicija turizma, u kojoj je novac onaj traženi x svake turističke jednadžbe.

Tekst se nastavlja ispod oglasa

Nema toga kome bi palo na pamet osporiti značaj novca, jer njime se kupuje sve čovjeku potrebno, pa katkada i čovjeka ako je potreban. Normalno, sve na svijetu nešto košta, ali ljudi zaboravljaju da i stjecanje novca košta. Samo je pitanje kojom valutom se to koštanje plaća. U konkretnom hrvatskom slučaju da bi kupili novac uglavnom prodajemo zemlju, smatra Rošin.

Trend zloupotrebe prostora

Prema podacima Ministarstva turizma Hrvatska danas raspolaže s ukupno 1.897.998 ležajeva, približno polovinu broja stanovnika RH. Od toga samo desetak posto je hotelskih postelja, a gotovo po četiri puta više u domaćinstvima i nekomercijalnom (?) smještaju. U kampovima imamo oko 250.000 ležajeva. Je li sve ovo puno ili malo, možda upravo koliko treba, nitko ne zna, a pogotovo ne znamo koliko je to od ukupnog hrvatskog prostornog potencijala. No svi znamo da se do tih današnjih brojki velikim dijelom stiglo stihijski, a ne planski. Pogotovo smještaj u apartmanima.

Tako dolazimo do doista bitnog kriterija odnosa prema hrvatskom prostoru – političkog stava onih koji vode državu, jer je taj kriterij ključan. Po davanju prioriteta brizi za novac i zanemarivanju suvislog gospodarenja prostorom, hrvatska politika zauzela je stav kojim dovodi u opasnost opstojnost vlastite države ne sagledavajući kamo je u budućnosti postojeći trend zloupotrebe prostora vodi. Je li svjesna toga ili nije, je li joj stalo da to zna ili ne, teško je odgovoriti, ali zanemarivanje ovog problema je očito.

Vlada bi trebala odrediti limite količine i načina korištenja prostora u turističke svrhe, a ako to ne čini, oporba bi je morala na to prisiliti. No, kako je ovo političko pitanje, a ne stranačko ili ideološko, kada bi se i razmijenile političke uloge pozicije i opozicije ništa bitno se ne bi ni promijenilo. Ni javnost ih na to ne prisiljava, jer je u svemu tome pronašla svoju nišu koristi ili nezainteresiranosti. O promišljanju vlastite budućnosti ne smatra se zaduženom. Struka na svom putu trbuhom za kruhom tu je da posluži.

Zbog svih tih okolnosti i nimalo optimističnih činjenica postavlja se pitanje ima li Deklaracija o hrvatskom prostoru, odnosno njezin vapaj ikakvog smisla? Svakako itekako ima, a naročito onaj dio kojim se traži Ustavna zaštita hrvatskog prostora. Ustav i postoji zato da štiti državu čak i od nje same, ako njenu opstojnost ugrožava njena politika, uvjeren je arhitekt Rošin.

**Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja kvalitetnog novinarstva Agencije za elektroničke medije*

Tekst se nastavlja ispod oglasa

Podržite nas! Kako bismo Vas mogli nastaviti informirati o najvažnijim događajima i **temama koje se ne mogu čitati u drugim medijima**, potrebna nam je Vaša pomoć. Molimo Vas podržite Narod.hr s 10, 15, 25 ili više eura. Svaka Vaša pomoć nam je značajna! Hvala Vam! Upute kako to možete učiniti možete pronaći **OVDJE**

OZNAKE [Deklaracija o hrvatskom prostoru](#) [jerko rošin](#)

VIŠE S WEBA